

Підлужна І. А.

Національна академія Національної гвардії України

ШЛЯХИ ПРИСТОСУВАННЯ НІМЕЦЬКИХ ЛЕКСИЧНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ ЗІ СФЕРИ ПОБУТУ ДО СИСТЕМИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА РІЗНИХ РІВНЯХ

У статті досліджено взаємодію української мови з німецькою у процесі їх контактування й особливості функціонування німецьких лексичних запозичень у сфері побуту в сучасній українській мові. Розглянуто головні ознаки процесу адаптації лексичних запозичень із зосередженням уваги на теоретичних проблемах адаптації іношомовних слів та основні види і підвиди входження лексичних запозичень в українську мову, зокрема пряме, змішане запозичення та калькування. Визначено місце лексем, запозичених із німецької мови, в українській літературній мові.

Запозичуватися можуть як цілі слова та вирази, так і окремі їх елементи, наприклад, морфемі, структура, семантика. Слова, запозичені з інших мов, завжди пристосовуються до законів фонетики, граматики, словотвірних моделей і семантичної системи тієї мови, до лексичного складу якої вони ввійшли. Адаптувавшись у мові поширення, запозичення збагачують її мовний арсенал.

Німецькі голосні та приголосні звуки у процесі пристосування до фонетичної системи української мови зазнали майже повної субституції. Наголос у словах німецького походження зазвичай зберігається на тому складі, на який він падає у німецькій мові.

Процес морфологічної адаптації німецьких запозичень привів у багатьох випадках до зміни їх роду і числа, а іноді і до зміни частини мови.

На семантичному рівні німецькі лексеми зі сфери побуту поділено на дві групи: до першої з них входять ті лексичні запозичення, які у мові-рецепторі функціонують у тому семантичному обсязі, що й у мові-джерелі. До другої групи входять слова, які в українській мові набули семантичних зрушень, а саме зменшили чи збільшили кількість значень порівняно з кількістю значень у німецькій мові.

Автор дійшов висновку, що німецькі лексичні запозичення у сфері побуту є одним із важливих компонентів лексичного складу української мови. Сьогодні існування мови без запозичень зовсім неможливе, позаяк вони повністю проникли в українську мову і майже непомітні у процесах комунікації; важливим є запозичувати не лише форму, а й звертати увагу на значення, яке запозичення має у вихідній мові, оскільки не завжди в українській мові ті самі лексичні одиниці використовуються в однакових ситуаціях.

Ключові слова: запозичення, мова-реципієнт, міжмовні контакти, етапи адаптації, порівняльно-історичне мовознавство.

Постановка проблеми. Українська мова перебуває у процесі постійного розвитку. Основним засобом збагачення лексики української мови, як і будь-якої іншої мови, є творення нових лексичних одиниць на базі вже наявних у мові слів, проте словниковий склад української мови поповнюється і шляхом запозичення лексем з інших мов. Процес засвоєння слів з інших мов є одним зі шляхів збагачення словникового складу мови, робить її гнучкішою та виразнішою. Слова, запозичені з інших мов, завжди пристосовуються до законів фонетики, граматики, словотвірних моделей і семантичної системи тієї мови, до лексичного складу якої вони ввійшли.

Актуальність дослідження зумовлена потребою вивчення лексичних, граматичних і орфографічних особливостей засвоєння лексичних запозичень із німецької мови у сфері побуту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням запозичених німецькомовних лексичних елементів у складі сучасної української мови та їх різнопланової адаптації до нового мовного середовища займалися такі лінгвісти, як І. Шаровольський, Д. Шелудько, Р. Смаль-Стоцький, В. Акуленко, В. Височин, Н. Семенов, О. Муромцева, В. Скачкова, О. Лисенко, О. Пророченко та ін.

Центральним питанням у вивченні запозичень є їх пристосування, адаптація до системи прийма-

ючої мови. У науковій літературі з цього питання виділяються такі показники освоєності запозиченого слова:

1) фонетико-графічна передача іншомовного слова засобами мови, що запозичає;

2) фонетичне освоєння слова, яке не обов'язково повинно бути повним і є процесі якого можуть з'явитися нові фонемні або периферичні підсистеми фонологічної системи приймаючої мови;

3) граматичне освоєння, головними показниками якого є входження іншомовного слова до певного граматичного класу слів приймаючої мови та набуття у зв'язку з цим відповідних морфологічних і синтаксичних ознак;

4) словотвірна активність, яка полягає в здатності іншомовних слів служити базою для творення нових слів;

5) семантичне освоєння запозичень – це питання про включення їх у лексико-семантичну систему приймаючої мови. Це питання про віднесення нового слова до синонімічного ряду слів із подібним значенням і розмежування його – смислове або стилістичне – з іншими елементами цього ряду; поява у нього антонімічних опозицій на ґрунті нової мови; посідання ним певного місця в семантичних структурах і мікроструктурах нової мови та зміни в них, викликані його входженням;

6) нарешті, свідченням освоєності слова й одночасно умовою його адаптації є широке вживання іншомовного слова в літературній мові [3, с. 66–103].

Постановка завдання. Мета нашої статті полягає у виявленні й аналізі шляхів пристосування лексичних запозичень із німецької мови у процесі їх функціонування та становлення на ґрунті української мови у сфері побуту.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

1) встановити особливості процесу фонетичного засвоєння німецьких запозичень у сучасній українській мові;

2) простежити послідовність адаптації німецьких запозичень у морфемно-словотворчому аспекті;

3) з'ясувати закономірності засвоєння німецьких запозичень в аспекті основних граматичних категорій української мови;

4) описати характерні риси семантичного засвоєння німецьких запозичень.

Виклад основного матеріалу. Іншомовні слова, входячи в українську мову, зазвичай підпорядковуються її графічній, звуковій і граматичній системам. Причиною цих змін виступає

не лише система приймаючої мови, до якої пристосовуються запозичені слова, а й впливи інших мов, зокрема мов-посередників. Неабияку роль у затриманні тих чи інших форм запозичених слів відіграють і позамовні фактори: певні суспільні та навіть політичні тенденції, боротьба прогресивних і реакційних сил, що часто знаходить зовнішнє вираження в полеміці навколо мовних питань.

Німецькі запозичення входили в українську мову різними шляхами. Можна виділити такі основні їх види і підвиди входження в українську мову: пряме, або матеріальне запозичення (лексичне, фонетичне, графічне, морфемне); калькування (словоутворююче, семантичне, фразеологічне), змішане (напівкальки, напівзапозичення). За прямого запозичення запозичується матеріальна форма слова з його змістом (наприклад, *артишок* (з нім. *Artischocke*) – рід багаторічних трав'янистих рослин, м'ясисте суцвіття яких використовують у їжу; *індосант* (з нім. *Indossant*) – особа, котра робить передатний напис на звороті цінних паперів і несе відповідальність за цими паперами). Однак може запозичуватися лише іншомовна форма слова в усному (фонетичне запозичення) чи письмовому (графічне запозичення) вигляді з наповненням її новим змістом (наприклад, *флігель der Flügel*, «крило» – житлова прибудова з боку головного будинку та ін.). За морфемного запозичення запозичуються кореневі та дериваційні морфеми для побудови нових слів, наприклад, *аванзал* (від франц. *avant* «перед» + нім. *Saal*, «зала») та ін.

За калькування запозичується не матеріальна форма лексичної одиниці, а лише її значення чи структура. Тут можна виділити такі підвиди: словотвірне калькування (запозичується структура іноземної лексичної одиниці, на основі якої будується слово з відповідних елементів української мови, наприклад, півострів (за німецькою моделлю *Halbinsel*), семантичне калькування (у національного слова з'являється значення, яке є у відповідного іноземного слова), фразеологічне калькування (дослівний переклад іноземних стійких виразів: «*Der Schlag hat ihn getroffen*», «Шлях би (кого) трафив»).

За змішаного запозичування одна частина слова може бути запозиченою, а друга – перекладеною або такою, що існує в цій мові (*монтаж+ник, у+комплект+овка*).

Графічним освоєнням іншомовного слова вважається його написання українськими літерами відповідно до правил українського пра-

вопису, наприклад, нім. Adressant передається по-українському адресант, нім. Trüffel – трюфель, нім. Melis – меліс тощо. Можна виділити два різновиди – із графічним переоформленням і без. Перший різновид реалізується в тих випадках, коли запозичення береться з мови, яка має відмінну систему писемності. У цьому разі за письмовою фіксацією запозичення передається у графіці мови, яка запозичує, шляхом трансфонуції, тобто передачі звукової послідовності мови-джерела графічними засобами мови, яка запозичує, або ж шляхом транслітерації, тобто передачі буквенної послідовності мови-джерела графічними засобами мови, що запозичує. В іншому разі запозичується слово з мови, яка має таку ж систему писемності, тобто без графічного переоформлення. Можуть виникати варіанти читання слова за правилами мови-джерела або ж за правилами мови-запозичувачки. Ця проблема характерна для багатьох європейських мов із латинською системою письма. Фонетична асиміляція при усному запозичуванні відбувається зазвичай набагато швидше, ніж при писемному, коли існує гальмуючий вплив іншомовного написання.

За фонетичного освоєння запозичених слів невластиві для української мови іншомовні звуки замінюються українськими, які своїм звучанням подібні до них. Так, голосні звуки у словах німецького походження зазнають майже повної субституції їх голосними української мови, що виявляється у втраті таких особливостей німецької мови, як довгота і короткість, відкритість і закритість. Можна виділити три різновиди звукової субституції: звукову конвергенцію – регулярну заміну двох близьких звуків одним (наприклад, передачу довгих і коротких голосних в українській мові, де такої відмінності немає), звукову дивергенцію – передачу одного звука двома (передачу в українській мові придихового звука [h] то за допомогою [x] – *халтель* (від нім. Hohlkehle – виїмка), то за допомогою [r] – *гансвурст* (нім. Hanswurst), і проста субституція – передача одного звука мови-джерела одним звуком мови, яка запозичує.

Невластиві для української мови німецькі звуки замінюються подібними українськими, а це, природно, призводить до варіантності. Так, німецькі звуки [ü] [ü:] в українській мові засвоїлися переважно як [ю]: *бюргер* (der Bürger), *дюбель* (der Dübel), *дюза* (die Düse), *кюбель* (der Kübel), *кунштюк* (das Kunschtück). Окремі німецькі слова з [ü] [ü:] засвоїлися на українському ґрунті з [y]: *бугель* (der Bügel), *брудершафт* (die Brüderschaft), *мундштук* (das Mundstück). Іноді ці звуки пере-

даються в українській мові звуком [i]: *гільза* (die Hülse), *флігель* (der Flügel).

Німецькі [ö] [eu] засвоїлися українською мовою як [e] у словах *кернер* (der Körner), *мертель* (der Mörtel), *фен* (das Föhn), *штенсель* (der Stöpsel).

Звук [i] в німецьких запозиченнях виступає у двох вимовних варіантах – [i] та [и]. Це пояснюється впливом орфографічних форм української мови. Після букв, які позначають звуки [т], [д], [с], [ц], [р], [ч], [ш] пишеться *и* (*принц* (нім. Prinz), *титул* (нім. Titular), *ширма* (нім. Schirm), а після букв на позначення приголосних [п], [б], [в], [м], [ф], [г], [к], [х] (*бургмістр* (нім. Bürgermeister), у сполученні з о (*офіціоз* (нім. Offizios)) пишеться *і*. Одні німецькі слова з [i:] [ie] увійшли в українську мову зі звуком [и], як-от: *абштрих* (der Abstrich), *ригель* (der Riegel), *ширма* (der Schirm), *шпіндель* (die Spindel). Інші слова з [i] [y] засвоїлися в українській мові зі звуком [i]: *вісмут* (das/der Wismut), *нутчфільтр* (das Nutschfilter), *фліш* (der Flysch), *шліф* (der Schliff), *шліх* (der Schlich).

Особливістю німецької фонетичної системи є наявність дифтонгів. В українській мові фонем-дифтонгів немає. Дифтонг [ei] передається в українській мові звукосполученням [ei], рідше [ai], наприклад: *веркблей* (das Werkblei), *грейфер* (der Greifer), *грейзен* (der Greisen), *гофмейстер* (der Hofmeister), *кронштейн* (der Kragstein), *маркшейдер* (der Markscheider), *рейсфедер* (die Reißfeder), але *шайба* (die Scheibe), *планшайба* (die Planscheibe), *кайзер* (der Kaiser) тощо.

Дифтонг [eu] на українському ґрунті засвоївся як [ei]: *крейцкопф* (der Kreuzkopf), *фейерверк* (das Feuerwerk).

Щодо більшості німецьких приголосних, то вони зазнали в українській мові повної субституції. Німецький приголосний [l] передається в українській мові м'яким приголосним [л'], наприклад: *вольфрам* (das Wolfram), *плакат* (das Plakat), *гантель* (die Hantel), *гільдія* (die Gilde), але *колба* (die Kolbe).

Дзвінкому задньоязиковому приголосному німецької мови [g] відповідає в українській мові звук [г]: *гезенк* (das Gesenk), *гелертер* (der Gelehrter), *глазур* (die Glasur), *глет* (die Glätte), *глянцгольд* (das Glanzgold), *гурт* (der Gurt).

Німецький звук [z], що відповідає українському [ц], у композитах, де один із елементів запозичений українською мовою давно (лазарет, зона), зберігає традиційну українську передачу [з]: *кампфзона* (die Kampfzone), *крігслазарет* (das Kriegslazarett). Іноді під впливом українського правопису подвоєння приголосних не збе-

вігається: *люфтвафе* (die Luftwaffe), *месершміт* (Messerschmidt).

Варіативність у передачі певних фонетичних явищ пояснюється низкою факторів, таких як: усний чи писемний шлях запозичення, орфографічні традиції мови-реципієнта, нерівномірність деяких фонетичних процесів (наприклад, дифтонгізації) та тривале становлення норм у мові-джерелі.

Орфографія німецької мови здебільшого не вплинула на фонетичне освоєння німецьких слів в українській мові. Наприклад, німецькі слова типу *der Blitz*, *der Ersatz*, *die Spritze* українська мова засвоїла відповідно до їх вимови зі звуком [ц]: *бліц*, *ерзац*, *шприц*. Так само не позначилася орфографія при запозиченні німецьких слів *der Summer*, *der Kammerton*, *das Mittelspiel*, *die Muffel*, *der Schweller* та ін.: *зумер*, *камертон*, *мітельшпіль*, *муфель*, *швелер*.

Наголос у словах німецького походження зберігається на тому складі, на який він падає в німецькій мові: *берейтор* (der Bereiter), *індосат* (der Indosat), *гросмейстер* (der Großmeister), *капельдинер* (der Kapelldiener). Проте у ряді слів наголос змінився. Наприклад, у словах *гантель*, *ландшафт* тощо наголошується кінцевий склад, хоч у німецькій мові наголос у них надає на перший склад: *die Hantel*, *die Landschaft*. Це особливо характерно для запозичених слів, які в німецькій мові є складними: *кунштюк* (das Kunststück), *мундштук* (das Mundstück), *рюкзак* (der Rucksack), але *вальдшнеп* (Waldschneppe), *лобзик* (die Laubsäge), *надфіль* (die Nadelfeile) тощо.

Ще істотніших змін зазнають запозичувані слова в їх морфологічному оформленні. Граматичні форми іншомовних слів, невластиві українській мові, замінюються українськими. Так, в запозиченнях із німецької мови втрачаються артиклі, а функцію показника роду бере на себе флексія. Але флексія, якщо вона відрізняється від української, замінюється в іншомовному слові звичайною для української мови. У багатьох випадках відбувається зміна морфемної будови слова, нерідко переосмислюється категорія числа німецьких іменників. Так, чимало німецьких іменників жіночого роду із суфіксом *-e* у процесі засвоєння їх українською мовою набули закінчення *-а*: *муфта* (die Muffe), *гардина* (die Gardine), *рабатка* (die Rabette), *клема* (die Klemme). Закінчення *-а* на українському ґрунті одержали деякі безсуфіксні німецькі іменники жіночого роду: *фрейліна* (die Fräulein), *аркатура* (die Arcatur), *кирза* (die Kirsei), *принцеса* (die Prinzessin), *уніформа* (die Uniform), *вальма* (die Walm).

Іменник *der Kegel* засвоївся в українській мові у формі жіночого роду із флексією *-а* (*кегля*), однак зрідка вживається й у формі чоловічого роду: *кегель*. Поодинокі іменники чоловічого роду з суфіксом *-e* увійшли в українську мову теж із флексією *-а*: *юнга* (der Junge). Німецькі суфікси можуть повністю втрачатися: *шлямбур* (der Schlagbohrer).

Зміна морфемної будови запозичуваного слова досить часто пов'язана з переосмисленням його роду. Німецькі іменники жіночого роду з суфіксом *-e* при переході з німецької мови в мову українську втратили суфікс *i*, отже, почали сприйматися як іменники чоловічого роду, бо більшість іменників української мови на приголосний належать до чоловічого роду. Наприклад: *лобзик* (die Laubsäge), *надфіль* (die Nadelfeile), *шланг* (die Schlange).

Так само у формі чоловічого роду засвоїлися в українській мові німецькі іменники середнього і жіночого роду на приголосний: *галстук* (das Halstuch), *кахель* (die Kachel). Деякі іменники чоловічого роду (також і середнього) на приголосний набули значення жіночого роду: *бліцкриг* (der Blitzkrieg).

Значно частіше зміна чоловічого чи середнього роду на жіночий у запозичених із німецької мови іменників пов'язана з появою на українському ґрунті закінчення *-а*: *вальторна* (das Waldhorn), *кнопка* (der Knopf), *цанфа* (der Zapfen), *ширма* (der Schirm).

Граматична категорія числа у німецьких запозиченнях також зрідка змінилася: *бакенбарди* (der Backenbart), *бюкси* (die Büchse), *ґрундштрихи* (der Grundstrich).

Поодинокі німецькі слова у процесі засвоєння перейшли з однієї частини мови в іншу. Так, український іменник *ботаніzurка* – коробка, куди складають рослини під час їх збирання, походить від німецького дієслова *botanisieren*, «збирати рослини».

Семантичне освоєння німецьких слів в українській мові також виявляє багато особливостей. Одні німецькі слова засвоєні українською мовою з тими значеннями, з якими вони функціонують у німецькій мові, як-от: *концертмейстер*, *капельмейстер*, *лобзик*, *рюкзак*, *ландскнехт*, *меліс*, *вегетаріанство*, *брокат*, *кольрабі*, *індосат*, *марципан*, *больверк* тощо. Інші слова німецького походження змінили обсяг своїх значень в українській мові. Так, німецький іменник *der Flügel* багатозначний: крило (птаха); крило (будівлі), прибудова; стулка (дверей); рояль (концертний); крило (вітряка); гідрометрична вертушка; (у множині) крила плас-

тів; (військ., спорт.) крило, фланг. В українській мові слово *флігель* і зменшено-пестливі форми *флігельок*, *флігельочок* мають лише значення житлової бічної прибудови до головного будинку або будиночок у дворі головного будинку.

Слово *Wermut* в німецькій мові має значення «полин», в українській же мові *вермут* – вино, ароматизоване пряними та лікарськими рослинами.

Слово *Junge* у німецькій мові має два значення: 1) хлопець, юнак; 2) дитинча (тварин). В українську ж мову слово *юнга* засвоїлось зі значенням «підліток, який виконує на кораблі обов'язки матроса і навчається морської справи».

Німецьке слово *Gurt* має декілька значень: 1) пояс, ремінь; 2) підпруга (для сідла); 3) кулетна стрічка. В українській мові це слово (*гурт*) має два значення, причому відмінних від значень німецького слова *Gurt*, а саме: 1) арка з тесаних клинчастих каменів, що укріплює ребра хрестового склепіння; 2) зріз, ребро карбованої монети.

Цікаво, що слово *фельдшер* (*der Feldscher*) широко вживане в українській мові на позначення особи із середньою медичною освітою, помічника лікаря в лікувальних закладах. Від нього в українській мові утворено багато похідних слів: фельдшерка, фельдшерця (розм.), фельдшерський (халат), фельдшерська (приміщення для фельдшерів), фельдшерувати (працювати фельдшером). Сучасні словники німецької мови подають слово *der Feldscher* як застаріле. Замість нього вживається слово *der Arzthelfer*.

Висновки і пропозиції. Отже, досліджуючи шляхи пристосування запозичень зі сфери побуту до системи сучасної української мови на різ-

них рівнях, приходимо до висновку, що німецькі запозичення входили в українську мову різними шляхами. Якщо звести в систему ці запозичення, то можна виділити такі основні їх види і підвиди входження в українську мову: пряме, або матеріальне запозичення (лексичне, фонетичне, графічне, морфемне); калькування (словоутворююче, семантичне, фразеологічне), змішане (напівкальки, напівзапозичення). Внаслідок освоєння німецькомовні запозичення в українській літературній мові повністю або частково освоїлися на різних її рівнях. Вони пристосувалися до фонетичної системи української мови, яка їх прийняла, до морфологічної системи, що проявилася у включенні вказаних лексем у граматичні класи і категорії української мови. Наголос у словах німецького походження зберігається, як правило, на тому складі, на який він падає у німецькій мові. Однак у низці слів він змінився і падає на перший склад. Процес морфологічної адаптації німецьких запозичень привів у багатьох випадках до зміни їх роду і числа, а іноді і до зміни частини мови. На семантичному рівні німецькі лексеми зі сфери побуту можна поділити на дві групи: до першої з них входять ті лексичні запозичення, які у мові-рецепторі функціонують з тими семантичними значеннями, що й у мові-джерелі. До другої групи входять слова, які в українській мові набули семантичних зрушень, а саме зменшили чи збільшили кількість значень порівняно з кількістю значень у німецькій мові.

Результати проведеного дослідження відкривають широкі перспективи вивчення адаптації запозичень зі сфери побуту на різних рівнях.

Список літератури:

1. Гвоздяк О. Інтеграція побутової лексики в українсько-німецько-угорських міжговіркових контактах (Мукачівщина). *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. Ужгород. 2009. Вип. 13. С. 42–44.
2. Етимологічний словник української мови / під ред. О. С. Мельничук. Київ : Наук. думка. 1982–2006. Т. 1–5.
3. Муромцева О. Г. Розвиток лексики української літературної мови в другій половині 19 – на поч. 20 ст. Харків : Вища школа. 1985. С. 66–103.
4. Огуй О. Д. Лексикологія німецької мови. *Lexikologie der deutschen Sprache* : навчальний посібник. Вінниця : Нова книга. 2003. 416 с.
5. Прасол О. М. Історія дослідження явища запозичення в українському мовознавстві: проблемні питання. *Лінгвістичні дослідження*. 2014. Вип. 37. С. 42–49.
6. Скачкова В. В. Деякі наслідки семантичного засвоєння німецьких лексичних запозичень. *Збірник наукових праць лінгвіст. кафедр «Лінгвістичні дослідження» ХДПУ ім. Г. С. Сковороди*. 1992. С. 86–89.
7. Скачкова В. В. Особливості функціонування німецьких лексичних запозичень у сфері приватного та суспільного побуту в сучасній українській мові. *Філологічний збірник / ХНПУ ім. Г. С. Сковороди*. 2016. Вып. 21. С. 1–7.
8. Besters-Dilger J. Deutsche lexikalische Entlehnungen im Ukrainischen: zur Frage der polnischen Vermittlung und heutigen Aktualität. *Crossroads of Cultures: Central Europe*. Brno. 2002. S. 25–51.

Pidluzhna I. A. WAYS OF ADAPTATION OF GERMAN LEXICAL BORROWINGS FROM THE SPHERE OF EVERYDAY LIFE TO THE SYSTEM OF MODERN UKRAINIAN LANGUAGE AT DIFFERENT LEVELS

The article investigates the interaction of the Ukrainian language with German in the process of their contact and the peculiarities of the functioning of German lexical borrowings in the sphere of everyday life in the modern Ukrainian language. The article also considers the main features of the process of adaptation of lexical borrowings with a focus on theoretical problems of adaptation of foreign words and the main types and subtypes of introduction of lexical borrowings in the Ukrainian language, in particular direct borrowing, mixed borrowing and tracing. The place of lexical tokens borrowed from the German language in the Ukrainian literary language is determined.

Both whole words and expressions and their separate elements, for example, morphemes, structure, semantics can be borrowed. Words borrowed from other languages always adapt to the laws of phonetics, grammar; word-formation patterns and the semantic system of the language in which they were introduced. Adapted to the language of distribution, borrowings enrich its language arsenal.

German vowels and consonants in the process of adaptation to the phonetic system of the Ukrainian language have undergone almost complete substitution. The emphasis in words of German origin is usually retained in the syllable as in the German language.

The process of morphological adaptation of German borrowings has led in many cases to a change of their gender and number, and sometimes to a change of part of speech.

At the semantic level, German lexical tokens from the sphere of everyday life are divided into two groups: the first of them includes those lexical borrowings that function in the receptor language in the same semantic volume as in the source language. The second group includes words that have acquired semantic changes in the Ukrainian language, namely, they decreased or increased the number of meanings compared to the number of meanings in the German language.

The author came to the conclusion that German lexical borrowings in the sphere of everyday life are one of the important components of the lexical structure of the Ukrainian language. Today, the existence of a language without borrowings is completely impossible, as they have completely penetrated into the Ukrainian language and are almost invisible in communication processes; it is important to borrow not only the form, but also to pay attention to the meaning that borrowing has in the source language, because not always in the Ukrainian language the same lexical units are used in the same situations.

Key words: borrowings, recipient language, interlingual contacts, stages of adaptation, comparative-historical linguistics.